Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Joxe Gurrutxaga Lizarralde

Elgoibar, Gipuzkoa
(1919-2014)

Aurkibidea

Biografia

Sallobente-Ermuaran auzoko Urkidi baserrian jaio zen 1919ko otsailaren 4an, eta han bizi izan zen 30 urte bete zituen arte. 12 anai-arrebaren artean, zortzigarrena zen bera. 17 urterekin Unzueta tailerrean hasi zen lanean, soldadutzara joan arte. Handik bueltatutakoan, Sigman aritu zen jubilatu arte. "12 pezeta eta txakur haundi bi" irabazten zituen, gogoratzen duenaren arabera. Sallobente-Ermuaran auzoan bertan ezkondu zen Andresa Izagirrerekin, eta emaztearen baserrira, Garagartzabekora, joan zen bizitzera.

Zintak

EGB-016

- **Proiektua**: Elgoibartarren esanetan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Leon, Jabi
- **Data**: 2002-04-11
- **Iraupena**: 112 min
- **Euskarria**: Mini Disc

EGB-026

- **Proiektua**: Elgoibarko euskara
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Arriola, Ibon
- **Data**: 1999-01-01
- **Iraupena**: 84 min
- **Euskarria**: Mini Disc
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k)**: Irisarri, Estitxu

Pasarteak

1. "Mariaren alabak" eta "luistarrak" kongregazioak

- **Erref**: EGB-026/001
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:03:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
<p>Bi kongregazio egoten ziren: Mariaren alabak (neskak) eta luistarrak

(mutilak). Konfesatzera joaten zirenean txartel bat izaten zuten eta hura entregatu behar izaten zen joan zirela jakiteko. Don Esteban apaiza. Neskei beldurra sartzen zieten ariketetan eta gero ez zuten nahi izaten lotuan dantza egiterik. "Dultzemeneoa" hitzaren inguruko azalpenak. Kongregazioko neska batzuk besteak zelatatzen egoten ziren.

2. Euria zenean bakarrik eskolara

- **Erref**: EGB-026/004
- **Iraupena**: 0:03:53. **Hasi**: 00:05:37. **Bukatu**: 00:09:30

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Eguraldi txarra zenean joaten ziren eskolara, bestela baserriko lanak egin behar izaten zituzten eta. Hau zela eta, atzeratuta ibiltzen ziren eskolan. Baserritarrek kalean bazkaltzen zuten etxe batean, ez zutelako eguerdian astirik etxeraino joateko. bederatzi urterekin hasi zen eskolan eta lehenbizi Katonarekin hasten ziren, irakurtzen ikasteko. Dotrina ondo ikasi behar izaten zuten. Maria Cristina Iturrioz donostiarra zen San Lorenzo eskolako irakaslea.

3. 18 urterekin soldadu; sei urte etxetik kanpora

- **Erref**: EGB-026/006
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:10:46. **Bukatu**: 00:13:10

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
16-17 urterekin, "Itturginera" joan zen lanera, lehen han zeuden mutil asko soldadu joan zirelako. 18 urte egin zituenean, bera ere soldadu joan zen. Espainia osoan zehar ibili ziren hara eta hona. Sei urte inguru egin zituen soldadu. Handik etorritakoan, Estartarenean hasi zen lanean eta 40 urte egin zituen bertan.

4. Soldadutzako bizipenak Hondarribian

- **Erref**: EGB-026/007
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:13:10. **Bukatu**: 00:15:23

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
Soldadutzan trenez egiten zituzten bidaiak batera eta bestera. Etxera etortzeko baimenak. Hondarribia inguruan egon zireneko kontuak. Alemaniarrek, etorritakoan, euren bandera jarri zuten Frantziakoa kenduta. Geroago, Bilbon ere egon zen kuartelean.

5. Idi-probaren inguruko apustua jokatu zutenekoa

- **Erref**: EGB-026/011
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:18:10. **Bukatu**: 00:19:25

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Urkidin proba-apustua jokatu zuten idiekin. Honen inguruko azalpenak.

6. Hasieran Sigmara lanera oinez; gero, bizikletan

- **Erref**: EGB-026/012
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:19:25. **Bukatu**: 00:20:22

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Urkiditik Sigmara oinez joaten zen egunero. Bide txarrak egoten ziren orduan, lokatzaz betetakoak. Sasoi batean bizikleta erosteko aukera izan zuen, 60 duro balio zituen.

7. Bizikletara erosi zuen lanera joateko

- **Erref**: EGB-026/013
- **Iraupena**: 0:00:31. **Hasi**: 00:20:22. **Bukatu**: 00:20:53
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Lanera joateko bizikleta erosi nahi zuen. 60 duro eskatu zizkioten eta ordurako lanean zebilenez, lortu zuen dirua. Gero bizikletaz joaten zen San Lorentzo auzotik Estarta lantegira.

Transkripzioa
- Hirurogei duro.
- Asko izango zan orduan.
- Pentsaik. Berrogeta hamar-edo banaukazen. Lanian najabixan ta!
- Bueno, behintzat.
- Bueno, hirurogei duro. "Datorren astian-edo etorriko nok ikustera" ta berriz ere ta hirurogei duro osatu nittunian, jun ta hartu naban bizikletia. Ta nik bizikletia hartu ta San Lorentzon jarri nitzanian, goittik behera Estartanera juteko, Sigmara juteko, buf! Gaur ezta Principe de Asturias ere!
- Orduan lujua zan bizikletia?

- Bizikletia? Bizikletia zaukan gizona, mutila orduan ez pentsau edozein zanikan, e! Edozein zanikan. Banekak bajatzen zian bizikletan San Lorentzotikan behera. Banekak, bai.

8. Karakol-jana egin zuteneko kontakizuna

- **Erref**: EGB-026/014
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:20:53. **Bukatu**: 00:23:12

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Lankide bati bururatuta, karakol-jana egin zuten behin. Ama Parapan baserrikoa zuen hark, eta han prestatu zituen amak karakolak. Neskatila gazteak ekarri zien karakol-lapikoa. Enkargua egitearren, bina pezeta eman zizkioten neskatoari; guztira zortzi lagun inguru zirenez, diru asko jaso zuen neskatoak.

9. Sei pezetarekin Donostiara joan, zezenak ikusi eta afaldu

- **Erref**: EGB-026/015
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:23:12. **Bukatu**: 00:24:30
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Elgoibartar bati amak sei pezetako paga eman zion Donostiako Aste Nagusira joateko. Diru horrekin, Donostiara trenez joan, neska-lagunarekin zezenketa ikusi, Elgoibarrera itzuli eta afaldu egin zuten; bi errealekin bueltatu omen zen etxera.

Transkripzioa
- Beste bat esango dixat. Ez dau inporta zer esan, ez dok? Ze jardun? - Ez, ez. - San Lorentzon, [oin ez dok], oin Migel Mari badok ba, oin […] ibiltzen dok ba? Haren aitta San Lorentzoko semia zuan, plako altu bat. Ta Donostiara jun, amak eman sei pezetako pagia ta Donostiko “Semana”, Aste, Aste Handixa, Aste, Aste haundixa, ez jakok esaten, Aste Nagusixa? - “Semana Nagusixa”. - Bai. - “Semana” ni… - Ta amak sei pezeta eman pagia, jaiko pagia, sei pezeta eman ta harekin Donostiara jun bihar ta nobixia Donostian. Oin Juli bizi dok oindio. Nobixia Donostian. Donostiara jun trenian, korridia ikusi nobixiakin junda, atzera etorri trenian ta Mutrikun afaldu etxerakuan. Ta errial birekin etxera. Sei pezetak, sei pezetak zenbat balixo zeben orduan! - Bai, eske oin entzuten dozu ta sei pezeta, osea…Txikle bat ere ez dakazu. - Sei pezeta, makurtu ere ez. - Makurtu ere ez, jendiak bota igual, ta orduan buf… - Bai. Horretxek zittuan orduko kontuak. Pentzau noizkuak garan gu!

10. Bariku Santu egunean amarekin kalera

- **Erref**: EGB-026/017
- **Iraupena**: 0:02:36. **Hasi**: 00:25:46. **Bukatu**: 00:28:22

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Bariku Santu egunean kalera jaisten ziren amarekin. Oinez jaitsi kalera, kale inguruan belarretan garbitu botak eta elizara. Don Estanis zen apaiza, baina gaitzizenez deitzen zioten. Harekin konfesatu eta elizakoak egiten zituzten. Handik tabernara joaten ziren kafesnea hartzera. Txakur handiko pota zopak eginda kafesnearekin hartzen zuten.

11. Gari-jotzearen inguruko azalpenak; gero, Mendaroko errotara

- **Erref**: EGB-026/020
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:29:45. **Bukatu**: 00:32:20

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Gari-jotzearen inguruko azalpenak. Alotza. Gari-jotzeko makinak. Gari-alea ganbaran gordetzen zen kutxetan. Garia gero Mendarora eramaten zuten errotara. Errotan "lakia" kentzen zen, garia ehotzearen ordaina. Gariarena zen lanik gogorrenetakoa.

12. Belarra lehortzeko eguzkia behar

- **Erref**: EGB-026/021
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:32:20. **Bukatu**: 00:33:44

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Belarra moztu eta lehortzeko lanak ere gogorrak izaten ziren. Gaur egun sega-makina daude eta lana asko erraztu da, baina lehen segarekin ebaki behar zen dena. Gainera, eguraldi ona behar izaten zen eta eguzkiaren zain egoten ziren.

13. Pilarika eguna "Ama Birjina garotako" eguna

- **Erref**: EGB-026/022
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:33:44. **Bukatu**: 00:35:15
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Udazkenean garoa asko ekarri behar izaten zen menditik, urte guztirako, azpiak egiteko. Urrian ekartzen zen garoa eta urriaren 12aren zain egoten ziren, lantegietan lan egiten zutenek laguntzeko, egun hori jai eguna zen eta. Hau dela eta "Ama Birjina Garotako" deitzen zioten egun horri. Bide txarrak zeuden orduan baserrietara.

Transkripzioa
- Ta gero beste [arazo] bat zuan e... garua, mendixan. Ta garua ekarri bihar izeten zuan asko urte guztirako. Derrigor bihar izeten zun haura, ganauen azpixak ein ta gero simaurra izateko sororako. Ta haura dana ein bihar izaten zuan udazkenian. Ta udazkenian eguna moztuta egoten dok, hor e... "octubre", bai, oktubrian ta novie..., bai, oktubrian izaten dok hori. Ta basarrixan zaudenak egoten zittuan kaleko langillien, taillerrian, gu bezela taillerrian zebizenen zain. Pilarika eguna “doce de octubre” ez dok izaten? Hillan hamabixan. Ta hango zain egoten zittuan mendirako lagunak izeteko taillerretan jai, mendiko lagunak izeteko, garotarako, han zabizenen zain egoten zittuan, gure zain egoten zittuan. Ta gero asmau juen horrek Ama Birjiña Garotako, Ama Birjiña Pilarrekua esan biharrian Ama Birjiña Garotako esaten jakon horri. Holaxe ibiltzen giñuazen! [...] zuan oingo aldian, astuna. Ta gero txarren-txarrena zuan, zera, biderik ez baserrixetara, kamiñorik ezer ere ez baserrixetara. San Lorentzora bizikletan etorten bahintzan, beste... Sigmatikan San Lorentzoraiño bide [zaukan Urkaira] juteko, gure etxera juteko.
- Bai, baiña bidia ta...
- Bidia txarra! Lokatzia asko! Ta neguan gabian e... gaba, sei ta erdiak arte lana eindda illunduta taillerrian ta San Lorentzon jo txikito bat eta hala, etxera!

14. Praka bustiak beheko sutan lehortzen

- **Erref**: EGB-026/023
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:35:15. **Bukatu**: 00:36:35

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Baserrian beheko sua zuten. Lanetik prakak bustita etorri eta amak beheko sutan uzten zituen eta hurrengo egunean berriro haiek jantzita lanera.

15. Domu Santuetatik aurrera gaztaina erreak

- **Erref**: EGB-026/025
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:36:55. **Bukatu**: 00:38:56

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
<p>Hamabi anai-arreba ziren. Zer jaten zuten. Gaztaina asko biltzen zen

orduan. Makalena zen gaztaina egosita jaten zen eta gogorragoa erreta. Domu Santu Egunean hasten omen zen jendea gaztaina erreak jaten. Udaberri aldera arte egoten ziren gaztainak. Gustura jaten zituzten.

16. Baserriko lanak

- **Erref**: EGB-026/026
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:38:56. **Bukatu**: 00:39:40

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Ardiak gobernatzea da baserriko lanetan gehien gustatzen zaion lana. Baina baserrian badaude lan gogorrak ere: basoak garbitzea, adibidez.

17. Baserriko bizimoduaren inguruko kontuak

- **Erref**: EGB-026/027
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:39:40. **Bukatu**: 00:41:17

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Baserriko bizimoduaren inguruko kontuak. Baserrian jaiki eta lehenbiziko lana kortara joatea da, nahiz eta gero lantegira joan behar izan. Ospakizunen bat izanez gero ere, handik etorritakoan baserriko lanak egin behar.

18. Kaletarrek baserritarren inguruan duten ikuspegia

- **Erref**: EGB-026/029
- **Iraupena**: 0:03:25. **Hasi**: 00:42:35. **Bukatu**: 00:46:00

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:
Kaletarrek ez dakite baserriko bizimodua nolakoa den. Lehen kaletarrek burla egiten zieten baserritarrei. Baserritarrak hilean behin feriara joaten dira. Halako egunetan egun-pasa egiten dute eta kaletarrek hori ikusitakoan pentsatzen dute baserritarrak ondo bizi direla. Azpeitiko feriara asko joaten ziren eta baita Basurtora eta Santanderrera ere.

19. Euskara asko aldatzen da herri batetik bestera

- **Erref**: EGB-026/034
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 00:54:39. **Bukatu**: 00:57:23

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Inguruko herrietako euskara asko aldatzen da. Batetik besterako aldeak aipatzen ditu.

20. Inguruko auzoetako euskara antzekoa

- **Erref**: EGB-026/035
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:57:23. **Bukatu**: 00:59:05

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Inguruko auzoetan antzerako euskara hitz egiten da.

21. Askori euskaraz hitz egiten ahaztu

- **Erref**: EGB-026/036
- **Iraupena**: 0:04:11. **Hasi**: 00:59:05. **Bukatu**: 01:03:16

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Joseren ustetan, kalekoei euskara ahaztu egin zaie, gaizki hitz egiten dute. Euren artean erdaraz egitearen ondorioz, euskara ahaztu zaie.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-06

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com